

Mgr. MARIE BENEŠOVÁ
MINISTRYNĚ SPRÁVEDLNOSTI ČR

Praha 16. dubna 2021
Č. j. MSP-17/2021-OINS-ORIO/5
Počet listů: 2
Přílohy: 0

Vážený pane poslanče,

dne 23. března 2021 byla Ministerstvu spravedlnosti doručena písemná interpelací ev. č. 1781 týkající se úbytku soudních znalců v souvislosti s novou právní úpravou znalecké činnosti účinnou od 1. ledna 2021. Tímto si v souladu s § 112 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, dovoluji písemně odpovědět na Vaši interpelaci.

K Vaším jednotlivým dotazům uvádím následující:

1. Pokud jde o aktuální snížení počtu znalců o cca tisíc, tento pokles odpovídá predikci ministerstva a v tomto ohledu se tedy nevymyká záměru zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích, a znaleckých ústavech (dále jen „ZnalZ“).

V této souvislosti bych ráda uvedla, že na základě průzkumu, který zdejší ministerstvo v souvislosti s přípravou na novou právní úpravu provedlo, bylo zjištěno, že cca třetina až pětina znalců zapsaných u jednotlivých krajských soudů je neaktivních, tj. se jedná o znalce, kteří řadu let nepodali žádný znalecký posudek či podávali pouze několik málo posudků. Právě existence neaktivních znalců přitom byla jedním z největších problémů, které měl ZnalZ za úkol vyřešit. Zákon tak kupříkladu v § 35 odst. 4 stanoví, že v případě, že počet znaleckých posudků vypracovaných znalcem v uplynulých 5 letech nepřesahuje 3 znalecké posudky, orgán dohledu rozhodne o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost z důvodu nečinnosti (neexistují-li důvody zvláštního zřetele hodné či není-li znalec zapsán v seznamu znalců méně než 5 let).

Nová právní úprava znalecké činnosti je tedy postavena na principu potřeby a vychází z předpokladu, že je-li znalec v tom kterém oboru vyhledáván k podání znaleckého posudku pouze příležitostně či výjimečně, taková absence frekventované poptávky není slučitelná s povahou znalecké činnosti a neexistuje zde potřeba zapsaného znalce, neboť odborník pro posouzení specifických otázek může být přibrán k podání znaleckého posudku ad hoc. Naopak nízká aktivita znalců ve využívaných oborech jednak vede ke snížení kvalifikace znalce, a jednak vypovídá o tom, že justiční systém (a ani soukromí zadavatele) nenachází pro takového znalce využití.

Dle současných informací ministerstva drtivá většina znalců ukončila znaleckou činnost z důvodu vyššího věku, zdravotního stavu, ale především dlouhodobé neaktivity, přičemž právě tato neaktivita a udržování formálního postavení se pro řadu znalců, mimo jiné s ohledem na zavedení povinného pojištění, stala ekonomicky iracionální (tito znalci by museli mít sjednané pojištění, ačkoliv znaleckou činnost reálně nevykonávají). Doposud se tedy potvrzuje odhad ministerstva, že znaleckou činnost v souvislosti s účinností nové právní úpravy ukončí především znalci, kteří tuto činnost dlouhodobě nevykonávali. Vyškrtnutí těchto znalců přitom nemůže mít žádný zásadní dopad na fungování orgánů veřejné moci, neboť tyto znalci fakticky nebyli využíváni.

Kromě uvedeného ukončení znalecké činnosti z důvodu neaktivity nová právní úprava rovněž implikovala, že určité množství znalců svou činnost ukončí z důvodu nesplnění kvalifikačních požadavků podle nového zákona, který mimo jiné zavádí požadavek na vysokoškolské magisterské vzdělání. Celá řada znalců jmenovaných podle zákona č. 36/1967 Sb. totiž nedisponuje žádným (tj. ani bakalářským) vysokoškolským vzděláním, což je nekompatibilní s novou právní úpravou kladoucí větší důraz na vysokou kvalifikaci osob vykonávajících znaleckou činnost. Znalecká činnost by totiž měla ze své povahy být vykonávána pouze těmi největšími a nejvýznamnějšími odborníky v jednotlivých oblastech, což bylo již před účinností nového zákona reflektováno v instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 8/2017.

Ačkoliv se pokles počtu znalců z globálního hlediska pohybuje v rámci očekávání spojených s novou právní úpravou, ministerstvo si rovněž uvědomuje problémy spojené s dlouhodobým nedostatkem znalců v žádaných oblastech. Tento problém se přitom netýká pouze znalců jako fyzických osob, nýbrž také znaleckých ústavů (především fakultních nemocnic a výzkumných pracovišť) jako subjektů určených k vykonávání znalecké činnosti v nejsložitějších otázkách. Dlouhodobě nízký a v některých případech i stále klesající počet znalců zde je přitom často pouhým odrazem celkového nedostatku odborníků v dané oblasti, jelikož počet znalců je – lapidárně řečeno – procentuálním vyjádřením těchto odborníků. V oblastech jako je např. psychiatrie, obecný nedostatek specialistů odráží i nedostatek soudních znalců. Vzhledem k tomu, že se často jedná o problém odvozený, nemůže jej ministerstvo řešit buď vůbec, nebo jen velmi složitě.

Na závěr bych ráda uvedla, že ačkoliv řada znalců jmenovaných podle zákona č. 36/1967 Sb. znaleckou činnost v roce 2021 ukončila, ministerstvo na druhou stranu obdrželo poměrně velký počet nových žádostí o zápis do seznamu znalců podle nové právní úpravy, které momentálně procházejí licenčním řízením. Dále jen za první čtvrtletí roku 2021 na ministerstvu složilo slib znalce cca 40 osob, přičemž se jedná pouze o znalce, kterým znalecké oprávnění v roce 2021 již vzniklo. Lze tedy uzavřít, že v současné době nedochází jen k poklesu počtu znalců, nýbrž probíhá jejich obměna.

2. Přestože považuji současné personální zajištění znalecké činnosti, v kontextu výše uvedeného, za únosný, ministerstvo dlouhodobě usiluje o zvýšení prestiže znalecké profese a její atraktivity pro vysoce kvalifikované odborníky.

Kromě soustavné metodické činnosti v této oblasti ministerstvo rovněž vynakládá veškeré úsilí směřující ke zvýšení odměn znalců, o což ostatně usilovalo už před účinností nové právní

úpravy. Ještě v únoru roku 2020 ministerstvo zamýšlelo stanovit znalečné ve vyšší výši, než v jaké bylo nakonec stanoveno ve vyhlášce č. 504/2020 Sb. Následný vývoj ovšem tyto plány zhatil, a to mimo jiné v důsledku mimořádných výdajů ze státního rozpočtu v souvislosti s epidemií COVID-19. Ministerstvu spravedlnosti se tedy nepodařilo v jednáních s Ministerstvem financí prosadit navýšení kapitoly rozpočtu pro zvýšení odměn znalců.

Zdejší ministerstvo se současně věnuje problému nedostatku znalců a znaleckých ústavů v kritických oblastech. Za tímto účelem ministerstvo již uskutečnilo jednání s Ministerstvem zdravotnictvím a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, coby resorty, do jejichž působnosti spadají (fakultní) nemocnice a vysoké školy.

3. Není mi známo, že by bylo faktické proplácení odměn znalců z rozpočtových důvodů jakkoliv ohroženo. K tomu dodávám, že navýšení odměn znalců odpovídá i navýšení příslušné rozpočtové kapitoly ministerstva.

Pevně doufám, že shora uvedené odpovědi pro Vás budou dostačující.

V úctě

Vážený pan
Mgr. et Mgr. Jakub Michálek
poslanec Parlamentu České republiky

DS ID: bykaigw